

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد رشته مشاوره مدرسه

موضوع:

بررسی اثربخشی رویکرد مشاوره راه حل مدار گروهی بر افزایش انگیزه پیشرفت تحصیلی

دانش آموزان پسر پایه سوم راهنمایی منطقه ۶ تهران در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸

استاد راهنما:

دکتر مهوش شهیدی

استاد مشاور:

دکتر خدیجه آراین

استاد داور:

دکتر ابوالفضل کرمی

پژوهشگر: علی قربانی نژاد

مهر ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به

خانواده ام که بدون چشم داشت مهربانی را به من هدیه کردند

و دوستانی که تنها هم نگذاشتند.

تقدیر و تشکر

- ◀ با تشکر از سرکار خانم دکتر شهیدی که زحمت راهنمایی پایان نامه را بر عهده گرفتند و دانش ارزشمند خود را در اختیار ما قرار دادند.
- ◀ با تشکر از جناب خانم دکتر آرین، که مشاوره های ایشان در این مسیر چراغ راه ما بوده و هست.
- ◀ با تشکر از جناب آقای دکتر کرمی، که زحمت داوری این پایان نامه را تقبل کردند و با برخورد گرم خود ما را به ادامه کار دلگرم کردند.
- ◀ با تشکر از مدیریت محترم مدرسه راهنمایی شهید بهروز پندی که در اجرای پایان نامه نهایت همکاری را داشتند.

چکیده

با توجه به اهمیت مقوله آموزش و پرورش و انگیزه پیشرفت تحصیلی که یکی از مسائل حائز اهمیت در زمینه آموزش و پرورش می باشد این پژوهش در راستای بررسی اثربخشی رویکرد مشاوره راه حل مدار که یکی از رویکرد های پست مدرن در مشاوره است انجام شده است. جامعه این پژوهش شامل تمام دانش آموزان پسر منطقه ۶ تهران است که در سال تحصیلی ۸۹- در ۱۳۸۸ مقطع سوم راهنمایی مشغول تحصیل بودند. نمونه که به روش خوشه ای انتخاب شد شامل ۳۰ نفر از دانش آموزان مدرسه راهنمایی شهید پندی می باشد که در دو گروه آزمایش و گواه قرار گرفتند. گروه آزمایش در جلسات مشاوره گروهی با رویکرد راه حل مدار با رهبری پژوهشگر شرکت کردند در حالی که گروه گواه برنامه عادی خود را دنبال می نمود. ابزار اندازه گیری در این پژوهش پرسشنامه سنجش انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمنس بود که شامل ۲۹ سوال می باشد. برای تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش از آزمون t گروه های مستقل استفاده شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد شرکت در جلسات مشاوره گروهی با رویکرد راه حل مدار به طور معنادار بر افزایش انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر موثر بوده است.

کلید واژه ها: رویکرد راه حل مدار، انگیزه پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان.

فصل اول : کلیات پژوهش

۲.....	مقدمه.....
۳.....	بیان مساله.....
۵.....	اهمیت و ضرورت پژوهش.....
۷.....	هدف پژوهش.....
۷.....	فرضیه پژوهش.....
۷.....	متغیر های پژوهش.....
۸.....	تعریف مفاهیم پژوهش.....

فصل دوم: ادبیات و پیشینه‌ی تحقیق

۱۰.....	مقدمه.....
۱۰.....	انگیزش.....
۱۱.....	اهمیت انگیزش.....
۱۲.....	رویکرد های انگیزش.....
۱۳.....	انواع انگیزه.....
۱۴.....	عوامل ایجاد انگیزه در دانش آموزان.....
۱۵.....	انگیزه پیشرفت.....
۱۶.....	انگیزه پیشرفت از دیدگاه مک کلند.....
۱۷.....	دیدگاه اتکینسون درباره انگیزه پیشرفت.....
۱۹.....	ویژگی های افراد دارای انگیزه پیشرفت بالا.....

- ۲۰.....تعریف انگیزه پیشرفت تحصیلی.....
- ۲۱.....عوامل موثر بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.....
- ۲۲.....ابزارهای سنجش انگیزه پیشرفت تحصیلی.....
- ۲۳.....رویکرد راه حل مدار.....
- ۲۳.....سیر تاریخی.....
- ۲۴.....فرضیات اساسی.....
- ۲۶.....تکنیک ها.....
- ۲۷.....هدف گزینی.....
- ۲۸.....یافتن موارد استثنا.....
- ۲۸.....صحبت کردن به زبان مراجع.....
- ۲۹.....پرش معجزه.....
- ۲۹.....شاه کلید.....
- ۳۰.....برجسته کردن توانایی ها و استعدادها.....
- ۳۰.....تکالیف سازنده.....
- ۳۲.....ستایش کردن.....
- ۳۲.....تمرکز بر اینجا و اکنون.....
- ۳۳.....سوالات درجه بندی شده.....
- ۳۳.....بیرونی کردن مشکل.....
- ۳۴.....مقایسه رویکرد راه حل مدار با رویکردهای دیگر.....
- ۳۵.....مقایسه رویکرد راه حل مدار با رویکرد حل مسئله.....
- ۳۶.....مقایسه رویکرد راه حل مدار با رویکرد مبتنی بر تغییر.....

۳۷	مقایسه رویکرد راه حل مدار با الگوی روایتی
۳۸	مراحل درمان راه حل مدار
۳۸	مرحله آغازین: ارتباط و تمرکز
۳۹	مرحله میانی: تواناسازی
۳۹	مرحله پایانی: اختتام و پیگیری
۴۰	ارزیابی تغییرات در مشاوره راه حل مدار
۴۱	پیشینه پژوهش
۴۱	پژوهش های انجام شده در زمینه رویکرد راه حل مدار
۴۱	پژوهش های خارج کشور
۴۳	پژوهش های داخل کشور
۴۴	پژوهش های انجام شده در زمینه انگیزه پیشرفت تحصیلی
۴۴	پژوهش های خارج از کشور
۴۶	پژوهش های داخل کشور

فصل سوم: روش شناسی

۵۰	مقدمه
۵۰	طرح پژوهشی
۵۰	جامعه
۵۱	نمونه و روش نمونه گیری
۵۱	ابزار جمع آوری اطلاعات
۵۳	روش اجرای پژوهش

روش تجزیه و تحلیل داده ها.....۵۳

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته ها

مقدمه.....۵۵

آمار توصیفی.....۵۵

آمار استنباطی.....۵۵

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

مقدمه.....۵۹

بحث و نتیجه گیری.....۵۹

محدودیت های پژوهش.....۶۱

پیشنهادها

کاربردی.....۶۱

پژوهشی.....۶۱

منابع.....۶۳

پیوست ها.....۷۲

فهرست جدول ها و نمودارها

جدول ۱-۳ تفاوت رویکرد راه حل مدار با رویکرد های مشکل مدار.....۳۴

جدول ۱-۴ بررسی توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت تحصیلی گروه کنترل و آزمایش در پیش آزمون.....۵۵

جدول (۲-۴) بررسی توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت تحصیلی گروه کنترل و آزمایش در پس آزمون.....۵۵

جدول ۳ - ۴ آزمون t اختلافی مستقل برای بررسی تفاوت گروه آزمایش و کنترل در نمره تفاوت

پیش آزمون از پس آزمون پیشرفت تحصیلی هرمنس.....۵۷

نمودار (۱-۴) مقایسه میانگین پیش آزمون و پس آزمون گروه های آزمایش و کنترل.....۵۶

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

در دنیای پیچیده امروز هیچ کس بی نیاز از تعلیم و تربیت نیست. ضرورت تعلیم و تربیت و در عین حال پیچیدگی و دشواری تعلیم و تربیت واقعی، موضوعی است که همه ملل جهان کم و بیش از آن با خبرند. امروزه فعالیت در مدرسه و آموختن دانستنی‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌ها^۱، خود بخش عظیمی از زندگی انسان‌ها شده است. انگیزش^۲ چیزی است که اکثر افراد احساس می‌کنند به اندازه کافی دارای آن نیستند، ولی می‌دانند که امری مهم است چون به آنها احساس رضایت از خود می‌دهد. انگیزش شرط اصلی رشد شخصیت، رضایت خاطر و موفقیت است و بدون آن نیروهای بالقوه وجود آدمی دست نخورده باقی می‌ماند و کار انسان را به جایی میرساند که به امید شانس و اقبال دست از فعالیت و کار کشیده و کنترل زندگی خود را از دست می‌دهد. انگیزش امری بنیادی است و با تمام تلاش‌ها و کوشش‌های انسان ارتباط دارد. ما همواره در تمام امور با آن مواجه هستیم. انگیزش تحت تاثیر روابط کلیدی ما قرار دارد و بر آن نیز به صورت متقابل تاثیر می‌گذارد. به عنوان مثال هنگامی که بی انگیزه هستیم و به افسردگی دچار می‌شویم در می‌یابیم انگیزه بر احساسات و عواطف تاثیر می‌گذارد و متقابلاً از آن تاثیر می‌پذیرد (بهرامی، ۱۳۸۵).

راش^۳ (۱۹۹۴) انگیزه را عالی‌ترین شاهراه یادگیری دانسته است، بدین معنی که هرچه انگیزه فرد برای آموختن و تحصیل بیشتر باشد فعالیت بیشتری برای رسیدن به هدف نهایی متحمل خواهد شد. به عنوان مثال اگر یادگیرنده دارای انگیزه پیشرفت تحصیلی^۴ بالا باشد نسبت به درس به خوبی توجه می‌کند، تکالیف را جدی می‌گیرد و همچنین سعی می‌کند اطلاعاتی فراتر از آن چه در کلاس به او می‌آموزند یاد بگیرد (به نقل از دارایی، ۱۳۸۰).

منطق حکم می‌کند تا به دنبال راهی باشیم تا برای رسیدن به هدف متعالی تعلیم و تربیت کمترین هزینه و اتلاف وقت و انرژی را داشته باشیم. تاکنون پژوهشگران زیادی روی انگیزه پیشرفت و به خصوص انگیزه پیشرفت تحصیلی کار کرده‌اند. مشاوره راه حل مدار^۵ دیدگاه و دریچه امید تازه ای

¹attitude

² motivation

³ Rush

⁴ academic achievement motivation

⁵ solution focused therapy

پیش چشم دانش آموزان قرار می دهد. این رویکرد به دانش آموزانی که دچار بی انگیزگی، خستگی و نا امید شده اند دیدگاه تازه ای عرضه می کند. مشاوره راه حل مدار به گونه ای تدوین و اجرا می شود که از توانایی های مشاور، دانش - آموزان و سایر عوامل به بهترین شکل استفاده می شود. دادن دیدگاه تازه و دیدن موقعیت با نگاهی متفاوت روش های نوینی برای فکر کردن و باور داشتن پیش روی افراد می گذارد و چشمان فرد را بر استفاده از منابعی که وجود دارند ولی شخص از وجود آنها اطلاع ندارد باز می کند (دیویس و آزبورن^۱، ۲۰۰۰؛ ترجمه نظری و ادیب راد، ۱۳۸۶).

از آنجا که کار آیی و اثربخشی مشاوره راه حل مدار روی بسیاری از موضوعات به خصوص موضوعات و مشکلات آموزشی اثبات شده، پژوهش حاضر در صدد است تا علاوه بر بیان مبانی نظری رویکرد راه حل مدار و انگیزه پیشرفت تحصیلی به بررسی اثربخشی این رویکرد بر انگیزه پیشرفت تحصیلی بپردازد.

بیان مسئله

آموزش و پرورش امری مهم و وقت گیر است و نتایج نهایی آن در بلند مدت مشخص می شود، هدف آموزش و پرورش، جهت دهی توأم با طرح و برنامه انسان ها به سوی خدا و آگاه کردن آن ها از منزلت واقعی خویش است و بقای هر جامعه در گرو انتقال مجموعه ای از باورها، ارزش ها، گرایش ها، دانش ها و مهارت ها به نسل های جدید است که وسیله ی انتقال آن مجموعه ی آموزش و پرورش است. نحوه آموزش و حرکت دانش آموزان در مسیر تعالی در جهت رسیدن به کمال مطلوب به مطالعات عمقی و بررسی های فراوان نیاز دارد. موضوع اساسی در پرورش توانایی ها انگیزه و اهمیت آن در رسیدن به کمال است. اهمیت انگیزه به حدی است که اگر یک نظام آموزش و پرورش بتواند انگیزه ها را در مسیر مورد نظر هدایت کند آنگاه به هدف مورد نظر - کمال، آگاهی، دانش پایدار - دست خواهد یافت (غلامی بهار، ۱۳۸۴).

حدود ۲۰ درصد دانش آموزان بعد از شکست خوردن و احساس عدم کفایت طی چند سال متوالی تحصیلی علایم پریشانی و بیگانگی از دنیا، مدرسه و بزرگسالان را بروز خواهند داد و عاقبت انگیزه پیشرفت تحصیلی آنها کاهش پیدا خواهد کرد (باتلر^۱، ۱۹۹۹).

مسئله انگیزه پیشرفت تحصیلی برای مربیان و متولیان آموزش کشورهای مختلف چالش برانگیز بوده و به صورت یک موضوع دارای اهمیت مطرح است. از نظر هزینه های مالی باید اشاره کنیم که در برنامه پنج ساله اول مبلغ ۲۸۱ میلیارد ریال در آموزش ابتدایی، ۱۵۷ میلیارد ریال در دوره راهنمایی و ۷۹ میلیارد ریال در دوره متوسطه (جمعاً ۵۱۷ میلیارد ریال) هزینه تلف شده برای دانش آموزان دارای افت تحصیلی بوده است. مقایسه این رقم با هزینه های جاری کلی آموزش و پرورش طی برنامه اول که بیش از ۲۵۰۰ میلیارد ریال بوده اهمیت مسئله انگیزه پیشرفت تحصیلی را نشان می دهد (امیری، ۱۳۸۵).

انگیزه و انگیزش اغلب اوقات به یک معنی به کار می روند. با این وجود می توان انگیزه را دقیق تر از انگیزش دانست چرا که انگیزه عامل اصلی رفتار است (سیف، ۱۳۸۷). انگیزه پیشرفت یکی از انواع انگیزه می باشد و انگیزه پیشرفت تحصیلی را نیز در بر می گیرد. انگیزه پیشرفت تحصیلی رامی توان با مداخلاتی همچون روش های آموزشی، تغییر شرایط یادگیری و مشاوره گروهی بهبود بخشید. کری^۲ (۲۰۰۲) اعتقاد دارد مشاوره گروهی در جهت بهبود عملکرد افراد بهنجار تجربه ای مفید ارایه می دهد (بخشی پور جویباری، ۱۳۸۷).

مشاور می تواند به مراجع که در اینجا دانش آموز خواهد بود یاری رساند تا به درک واقع بینانه ای از هدف های خود برسد تا اینگونه نحوه دسترسی به اهداف بهبود پیدا کند. افزایش سطح انگیزه نیازمند تغییر در عواملی است که باعث انگیزش فرد می شود که به دو دسته ی درونی^۳ و بیرونی^۴ تقسیم می شوند. این تغییر در سطح انگیزه نیازمند مداخلاتی است که در نهایت منجر به افزایش انگیزه پیشرفت خواهد شد (کوکس و کلینگر^۵، ۲۰۰۳).

---

¹ Butler

² Corey

³ Internal

⁴ external

⁵ Cox & Klinger

درمان راه حل مدار در اواخر دهه هشتاد توسط دیشزر^۱ و همکاران او شکل گرفت. این رویکرد بر شایستگی ها و منابع نهفته در افراد تاکید می کند. این رویکرد از تمرکز بر مشکل فاصله گرفته به سمت راه حل های مؤثری که برای حل مشکلات ارائه می شود حرکت کرد (فرانکلین، مور و هاپسن^۲ بی تا)، به نقل از بخشی پور جویباری، ۱۳۸۷).

مشاوره راه حل مدار بر این فرض استوار است که فرصت برای مشاوره کوتاه است، لذا باید از آن به بهترین شکل استفاده کرد. بدین ترتیب رویکرد راه حل مدار با زمان و جو مدرسه که ما را ملزم به استفاده صرفه جویانه از زمان می کند هماهنگی دارد. این رویکرد یک سیستم فعال است که به زمان اندکی برای خدمات رسانی احتیاج دارد. جهت اصلی این رویکرد مثبت و سازنده است لذا برای مدارس جذاب و گیراست (دیویس و آذربورن، ۲۰۰۰؛ ترجمه نظری و ادیب راد، ۱۳۸۶).

پژوهشگر درصدد است تا اثربخشی رویکرد راه حل مدار بر انگیزه پیشرفت تحصیلی را مورد بررسی قرار دهد. به عبارت دیگر این سوال مطرح است که آیا رویکرد راه حل مدار بر انگیزه پیشرفت تحصیلی اثر دارد؟

ضرورت و اهمیت پژوهش

پیشرفت تحصیلی^۳ به عنوان یک متغیر آموزشی همواره مورد توجه پژوهش گران بوده است. عوامل پیچیده و گاه ناشناخته ای، کمیت و کیفیت یادگیری دانش آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان را تحت تأثیر قرار می دهد، یکی از عواملی که به جهت شدت تأثیرات خود در پیشرفت تحصیلی مورد توجه پژوهشگران حوزه آموزش و پرورش قرار گرفته است و گاه به عنوان یک عامل مستقل مطرح بوده و مورد بررسی قرار گرفته، انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است. در حقیقت به جهت ارتباط های قوی موجود بین انگیزه پیشرفت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی برخی از متخصصان و پژوهش گران حوزه ی آموزش و پرورش توجه زیادی به انگیزه پیشرفت تحصیلی و عوامل تأثیرگذار به آن داشته اند. انگیزش از جمله مفاهیم رایج در مسایل آموزشی است. زمانی که در سیستم آموزشی مشکلاتی همچون

¹Deshazer

²Franklin, Moore & Hopson

³academic achievement

افت تحصیلی رخ می دهد، از انگیزه یادگیرنده به عنوان یکی از علل مهم یاد می شود. عامل انگیزه یکی از پیش نیاز های یادگیری به حساب می آید و تاثیر آن بر عملکرد افراد بر کسی پوشیده نیست. به عقیده بسیاری از روانشناسان و مربیان، یک عامل مهم و اساسی پیشرفت تحصیلی عامل انگیزه می باشد. با توجه به اهمیت موضوع انگیزه پیشرفت تحصیلی، جای پژوهش های بیشتر در این موضوع باز است.

با در نظر گرفتن این موضوع که انگیزه پیشرفت مطلوب در رشد و پیشرفت جوامع تاثیر بسزایی دارد، جوامعی که افراد آن فاقد انگیزه باشند حتی در صورت وجود امکانات و شرایط مساعد کمتر امکان توسعه و پیشرفت خواهند داشت. در جوامعی که والدین و مربیان انگیزه پیشرفت مطلوب را به کودکان منتقل می کنند، در آینده بزرگسالانی توسعه طلب که به رشد همه جانبه جامعه خود کمک می کنند خواهند داشت. در خصوص اهمیت انگیزه پیشرفت همین بس که بگوییم بشر بدون چنین انگیزه ای قادر نبود حتی از زندگی اولیه پا فراتر نهد (شکر کن و باقری، ۱۳۷۳).

مطالعات اخیر نشان دهنده این واقعیت است که رویکرد راه حل مدار درمورد دانش آموزان دوره راهنمایی، نوجوانان و خانواده آنان و همچنین دانش آموزان دبیرستانی مؤثر بوده است. همچنین آموزش روش های کوتاه مدت و راه حل مدار به مشاوران مدارس بسیار سودمند قلمداد شده است (لیترل و همکاران، ۱۹۹۵).

با توجه به موارد ذکر شده دلایل اهمیت این پژوهش به این ترتیب می باشند:

۱- سرمایه گذاری در آموزش و پرورش نتایج دراز مدت دارد، از این رو توجه به انگیزه در نهایت، باعث توسعه خواهد شد.

۲- از طریق بالا بردن سطح انگیزه تحصیلی دانش آموزان می توان از هدر رفتن استعدادها و منابع مالی جلوگیری کرد.

۳- با توجه به شرایط مدرسه و کمبود وقت استفاده از رویکرد راه حل مدار ضروری به نظر می رسد.

۴- رویکرد راه حل مدار برای دانش آموزان مفید است چون به آنان برجسب های بی مورد نمی زند.

۵- به علت تناسب این رویکرد با سنین نوجوانی باید در جهت سازگار کردن آن با مسائل آموزشی و پرورشی گام برداشت.

هدف پژوهش

تعیین اثربخشی رویکرد راه حل مدار بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر مقطع راهنمایی.

فرضیه پژوهش

رویکرد مشاوره راه حل مدار بر افزایش انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر موثر است.

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل: رویکرد مشاوره راه حل مدار

متغیر وابسته: انگیزه پیشرفت تحصیلی

متغیر کنترل: سن، جنس، پایه تحصیلی

تعریف مفاهیم پژوهش

تعاریف نظری

تعریف نظری انگیزه پیشرفت تحصیلی :

انگیزه پیشرفت تحصیلی تمایل به برتری جویی، موفق بودن، سخت کوشیدن برای موفقیت در تحصیل و کامیابی است (فلک^۱، ۱۹۹۴).

تعریف نظری رویکرد راه حل مدار:

مشاوره راه حل مدار رویکردی است که بر اساس اعتماد مشاور به مراجع در ایجاد تحولات سازنده در خود و استفاده از منابع درونی آنان بنا شده است. در این روش راه حل ها از طریق بکارگیری موارد استثنا در زندگی فرد استخراج می شوند و نه تشریح مشکلات. در این روش توانایی های دانش آموز در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر مورد استفاده می شود و بر نقاط مثبت او تاکید می شود. رویکرد مشاوره راه حل محور در درون یک چهارچوب ساختار مدار و با برنامه عمل می کند. رویکرد راه حل مدار برای رسیدن به اهداف درمان از فنونی همچون پرسش معجزه آسا، سوالات درجه بندی، ستایش کردن، برجسته کردن توانایی ها و تکالیف موثر استفاده می کند (دیویس و آزبورن، ۲۰۰۰؛ ترجمه نظری و ادیب راد، ۱۳۸۶).

تعاریف عملیاتی:

انگیزه پیشرفت تحصیلی:

در این پژوهش انگیزه پیشرفت تحصیلی، نمره کسب شده از اجرای پرسش نامه انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمنس^۱ بر روی دانش آموزان می باشد.

رویکرد راه حل مدار:

در این پژوهش رویکرد راه حل مدار در ۷ جلسه مشاوره گروهی حدود ۴۰ دقیقه ای اجرا شده است. در طول این جلسات به بیان قواعد و مقررات جلسه، کمک به دانش آموزان برای تدوین اهداف به صورت مثبت، برونی سازی مشکل و ارائه تکالیف پرداخته شده است و تکنیک های متنوع در خلال جلسات به تناسب موقعیت به کار برده شده اند. (مشروح جلسات گروهی در پیوست شماره ۱ آمده است).

---

¹Hermans

فصل دوم

ادبیات پژوهش

مقدمه

فصل دوم در قالب سه بخش ارائه شده است. بخش نخست به تشریح مفهوم انگیزه پیشرفت تحصیلی پرداخته است، بخش دوم شامل معرفی مفاهیم و تاریخچه مشاوره‌ی راه حل - مدار و در بخش سوم سوابق پژوهشی (در داخل و خارج کشور)، مهمترین تحقیقات انجام شده در رابطه با موضوع پژوهش ارائه شده است.

بخش اول: انگیزه پیشرفت تحصیلی

انگیزش

از آغاز علم روانشناسی و همگام با اولین و ابتدایی ترین نظریه های روانشناختی مطالعات در زمینه انگیزه و انگیزش صورت گرفته و تمامی نظریه هایی که سعی در توضیح رفتار انسان داشته اند به نوبه خود تعریفی از انگیزه و انگیزش داده اند. اینک به بعضی از این تعریف ها اشاره می کنیم:

از نظر مزلو^۱ (۱۹۵۴) که نظریه سلسله مراتب نیازها را تدوین کرده است انگیزش عبارت است از خصوصیتی پایدار، پایان ناپذیر، پیچیده و متغیر و تقریباً مشترک بین تمام موجودات زنده (به نقل از شولتز^۲ ۱۹۹۴؛ ترجمه سید محمدی، ۱۳۷۵).

لفرانسو^۳ (۱۹۹۷) انگیزه را علت رفتار می داند. او می گوید: "دلیل آن که چرا ما بعضی از رفتارها را انجام می دهیم ولی بعضی دیگر را انجام نمی دهیم انگیزه های ما هستند." شوهان^۴ (۱۹۹۳) از قول اتکینسون معتقد است کلمه انگیزش به برانگیختگی و تمایل به فعالیت به منظور ایجاد یک یا چند نتیجه اشاره دارد. مورگان^۵ (۱۹۸۴) اعتقاد دارد انگیزش به حالت های درونی موجود زنده که باعث هدایت رفتار

---

1 Maslow
2 Lefrancu
3 Chauhan
4 Morgan